

Nederlandsche stemmen over godsdienst, staat-, geschied- en letterkunde. Dit blad en dat van Ten Broek, dat zeker niet toevallig in naamgeving sterk op het andere gelijkt, kondigen samen een nieuw tijdperk aan: dat van de confessioneel gekleurde pers, waardoor de bestaande pers van de weeromstuit steeds meer een neutraal stempel krijgt opgedrukt. De pers wordt echter sindsdien niet alleen confessioneel, maar ook verkerkelijkt. Dat is onder meer af te lezen aan de titelwijziging die het blad van de leek Ten Broek na Vaticanum I onderging. Intussen was de andere zijde reeds voorgegaan. Toen de Hervormde Kerk in Nederland steeds minder de heersende kerk werd, meende de synode een eigen geluid te moeten laten horen. Vandaar dat na enkele eerdere pogingen van 1852 af de *Kerkelijke courant, weekblad voor de Nederlandsche Hervormde Kerk* verscheen, die tevens het officiële orgaan van die kerk was. Dat de Nederlandse bevolking zo steeds meer uiteenviel in welomschreven zuilen blijkt ook uit het gebruik van de woorden 'ons' en 'onze'. De oudste van de zeven titels op het katholieke erf die zo beginnen dateert van 1880: *Ons Noorden*. Bij de protestanten gebeurt dat in 1896 met *Ons tijdschrift*, waarna nog vele bladen en tijdschriften volgen, met toppers als *Ons orgaan*, *Ons zendingsblad*, *Onze jongens*. Graag zou een mens dan net zo nauwkeurig willen nagaan wat er achter al deze protestantse titels schuilgaat, als dat nu reeds ten dele aan katholieke zijde mogelijk is. Helaas is dat niet het geval. Het (als gevolg van de beperkte oplage inmiddels reeds uitverkochte) boekje *Tien jaar Bibliografie van Nederlandse protestantse periodieken* bevat alleen een lijst van ruim duizend titels. Daarnaast komen er enkele artikelen in voor waarin de voortgang van het BNPP-project, dat in aansluiting bij het katholieke project werd opgezet, beschreven wordt. Voorzover een titel volledig beschreven is (en dat is thans reeds bij 700 titels het geval), kunnen de gegevens geraadpleegd worden op internet (<http://www.vu.nl/hdc>). Op dit moment bestaan er tevens plannen om daarnaast toch ook de eerste 500 volledige titelbeschrijvingen in boekvorm uit te geven.

Jan de Bruijn, *Helpende Handen. VU-plan 1937 en Vrouwen VU-Hulp in de jaren 1932-1997*, Historische Reeks VU [1], Zoetermeer: Meinema, 1999, 159 p., ISBN 90 211 3780 1, Nlg 26,00 (Euro 11,80).

– Lodewijk Winkeler

Vrouwen VU-Hulp is de voortzetting van een aanvankelijk eenmalige bedoelde geldinzamelingsactie ten behoeve van de Vrije Universiteit bij gelegenheid van de honderdste geboortedag van Abraham Kuyper in 1937. De actie werd echter wegens succes geprolongeed. Vele jaren was de inzameling gebaseerd op een busjessysteem, waarbij regionale en lokale 'hoofden' en collectantes de ruggengraat van de organisatie vormden. Typerend voor de begintijd was de zeggenschap van de mannen, in casu de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden Grondslag – die ook de administrateur leverde – over de besteding van de gelden. Terwijl de vrouwen een uitgesproken voorkeur hadden voor een op te richten medische faculteit, werd het geld besteed aan de wis- en natuurkundige faculteit en aan de exploitatie van de VU. Een medische faculteit zou er pas veel later komen, toen de stijgende overheidsbijdrage dat mogelijk maakte.

Pas toen ook kreeg Vrouwen VU-Hulp de handen – en het geld – vrij om zelf de bestemming te bepalen. Prompt werd een belangrijk deel van de middelen, behalve aan het studentenpastoraat en ontwikkelingshulp, besteed aan extra's voor de medische faculteit en het VU-ziekenhuis.

De groeiende afstand tussen VU en achterban na 1966, veroorzaakt door de democratiseringsbeweging aan de universiteiten en de toenemende pluriformiteit in eigen kring, had ook zijn weerslag op Vrouwen VU-Hulp. Het aantal spaarsters daalde van 100.000 halverwege de jaren vijftig naar 22.000 begin jaren negentig. Ledenwerfacties bleven vrijwel zonder succes, maar tot op heden is dat geen reden geweest om Vrouwen VU-Hulp op te heffen.

Dit boekje wordt gepresenteerd als een gedenkboek, en voldoet wat dat betreft aan de eisen: het geeft niet alleen grote lijnen, maar ook saillante details, noemt belangrijke namen en is aansprekend geïllustreerd – zij het dat de illustraties erg mat zijn afgedrukt. Tegelijk betreft de auteur de context bij de ontwikkelingen.

Het boekje is voorzien van een bijlage met een sta-